

22. savjetovanje Arhivskoga društva Slovenije i Pokrajinskoga arhiva Maribor, Murska Sobota, Slovenija, 12.–14. listopada 2005.

Arhivsko društvo Slovenije (<http://www.arhivsko-drustvo.si>) i Pokrajinski arhiv Maribor (<http://www.pokarh-mb.si>) organizirali su u Murskoj Soboti, Republika Slovenija, od 12. do 14. listopada 2005. 22. savjetovanje »Čuvanje arhivskoga gradiva privatne provenijencije« (http://www.arhivsko-drustvo.si/novice/Novice_in_obvestila.htm).

U radu skupa sudjelovalo je oko 110 sudionika i predavača iz cijele Slovenije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Mađarske. Dvadeset su dva predavača tri dana održali izlaganja i raspravljali o temama važnim za čuvanje, zaštitu i pohranu privatnoga arhivskoga gradiva, osobnim fondovima, obiteljskim arhivima, filmskom arhivskom gradivu, radu na starijim izvorima, fondovima pohranjenim u stranim arhivima, teoriji i praksi čuvanja gradiva, gospodarskom gradivu, gradivu privatnih pravnih osoba, političkih stranaka, društava i saveza, vjerskih organizacija te o stanju privatnoga arhivskoga gradiva u drugim zemljama.

Andrej Hozjan s Pedagoškoga fakulteta Sveučilišta u Mariboru prikazao je pokrajinu između rijeka Rabe i Mure kroz povijesna razdoblja, od prapovijesti do današnjih dana, i dao jezgrovit povijesni prikaz zanimljiv svima, a ne samo lokalnom stanovništvu. Također je govorio o osobnim iskustvima u radu na izvorima za starije razdoblje povijesti Prekmurja, nesebično dijeleći svoje znanje i iskustvo o tome gdje se (u kojem arhivu/instituciji) nalaze pojedini izvori (u Sloveniji, Austriji, Mađarskoj i Hrvatskoj) ili u kakvu su stanju. Referat je nadopunjen i pojedinostima koje zanimaju istraživače, npr. radno vrijeme arhiva ili broj tehničke jedinice fonda u kojem se relevantno gradivo nalazi. Gordana Šövegeš Lipovšek iz Pokrajinskoga arhiva Maribor bavila se arhivskim gradivom za Prekmurje u 19. i 20. st., s posebnim naglaskom na mađarskim fondovima, odnosno mirovnim sporazumima kojima se rješavalo pitanje povrata arhivskoga gradiva, evidentiranjem arhivskoga gradiva za Prekmurje u stranim arhivima, međunarodnom arhivskom istraživačkom taboru i Jedinici Pokrajinskoga arhiva Maribor za Prekmurje u Dolini pri Lendavi.

Darinka Drnovšek iz Arhiva Republike Slovenije izlagala je o političkim strankama i njihovu dokumentarnom i arhivskom gradivu. Ukratko je opisala nastanak i razvoj (parlamentarnih) političkih stranaka u Sloveniji, kronologiju uspostavljanja kontakata s političkim strankama, a u dvama priložima dala je preporuke za postupanje s arhivskim gradivom političkih stranaka i popis gradiva koji u načelu ima karakter arhivskoga. Ljiljana Šuštar iz Povijesnoga arhiva Ljubljana govorila je o teoriji i praksi čuvanja arhivskoga gradiva političkih stranaka. Također predlaže relevantne zakonske odredbe u slovenskoj stručnoj literaturi, arhivsko zakonodavstvo i praksu čuvanja gradiva privatne provenijencije, uspostavljanje kontakata s političkim strankama kao temelj za evidentiranje stvaratelja i njihova gradiva te preuzimanje arhivskoga gradiva važnih društava. Mateja Jeraj i Jelka Melik iz Arhiva Republike Slovenije izlagale su o arhivskom gradivu osoba važnih za slovensku političku povijest.

Aleksandra Pavšič Milost iz Pokrajinskoga arhiva Nova Gorica bavila se teorijom i praksom čuvanja privatnoga gradiva gospodarskih organizacija. Čuvanje privatnoga arhivskoga gradiva gospodarskih organizacija u slovenskom je zakonodavstvu uređeno kao i čuvanje ostaloga privatnoga arhivskoga gradiva. Njegova predaja arhivima ili sigurno čuvanje kod stvaratelja/imatelja stoga je u velikoj mjeri ovisna o njihovoj dobroj volji,

osviještenosti i materijalnim mogućnostima. Arhivima i arhivskim gradivom gospodarstva bavila se i Nada Čibej iz Pokrajinskoga arhiva Kopar. To je gradivo postalo problem, jer mu je, još u doba društvenoga vlasništva, poklanjano premalo pažnje. Gradivo je ugroženo ili zbog svoje specifičnosti ili zbog statusa privatnoga gradiva. Arhivi bi, pored uobičajenih preporuka temeljenih na poznavanju relevantnoga tematskog i arhivskog zakonodavstva te međunarodnih normi, poduzećima trebali ponuditi izobrazbu kadrova za rad s klasičnim i elektroničkim zapisima, pomoć pri uvođenju standarda i organizaciji vlastitih arhiva te savjete pri stvaranju, sređivanju i pohrani arhivskoga gradiva. Interes arhiva ne smije početi tek pri preuzimanju gradiva, a najvažnije je da se arhivsko gradivo sačuva kako bi ga upotrebljavali istraživači koji proučavaju gospodarski razvoj i povijest.

Janez Kopač iz Povijesnoga arhiva Ljubljane izlagao je o arhivskom gradivu privatnih stvaratelja s područja negospodarstva – organizacija s područja društvenih djelatnosti (političke stranke, sindikati, društva...), fizičkih osoba, vjerskih organizacija. Poglavlje o privatnom arhivskom gradivu u budućem bi arhivskom zakonu trebalo nadopuniti i raščistiti određene nejasnoće i nedosljednosti, a slovenski arhivi trebaju početi evidentirati privatno arhivsko gradivo. Mija Mravlja iz Povijesnoga arhiva Ljubljane govorila je o privatnom arhivskom gradivu saveza društava i društava – zakonskoj podlozi, organizacijskim oblicima ljubljanske kulture, relevantnom gradivu pohranjenom u Jedinici za Gorenjsku Povijesnoga arhiva Ljubljana, arhivskom i dokumentarnom gradivu Saveza kulturnih organizacija Kranj i dr. Djelovanje društava i saveza društava u Sloveniji nije organizirano po nekom jedinstvenom sustavu, te možda donekle nedostaje određena »krovna organizacija«.

Marjan Vogrin iz Biskupskoga arhiva Kopar tematizirao je crkveno zakonodavstvo i crkvene arhive. U Zakoniku crkvenoga prava napisano je arhivsko zakonodavstvo koje uređuje područje arhiva i arhivskoga gradiva Rimokatoličke crkve. Na osnovi odluka, koje su dosta općenite, nastale su odredbe i pravilnici koji to područje uređuju u arhivima biskupija ili pojedinačnih redova u cijelom svijetu. Za crkvene je arhive važno prihvatiti pravilnik o pripravnštvu, stručnim ispitima i stjecanju zvanja jer su arhivisti koji iz crkvenih arhiva prelaze u javnu službu (državni arhiv) prikraćeni i postupak za stjecanje zvanja moraju početi ispočetka. Isti je autor u drugom radu iznio kako je većina arhivskoga gradiva arhiva u kojem radi još uvijek »na terenu«. Tone Krampač iz Nadbiskupskoga arhiva Ljubljana bavio se čuvanjem arhivskoga gradiva u svom arhivu, koji pohranjuje oko 1250 dužnih metara gradiva nastaloga od sredine 12. st. do 1920. i gdje više od 90% korisnika traži matične knjige. Igor Filipič iz Biskupskoga arhiva Maribor izlagao je o promjenama organizacijske strukture biskupske gospodarske uprave i brizi za dokumentarno gradivo. S biskupijama su snažno povezane samostalne institucije – gospodarska društva, karitativni i školski zavodi, kulturne organizacije itd. Postavlja se pitanje kako srediti i vrjednovati takvo gradivo. Ilaria Montanar iz Biskupskoga arhiva Maribor na primjeru Furlanije – Julijske Krajine usporedila je djelovanje biskupskih arhiva u Sloveniji i Italiji.

Ivanka Zajc Cizelj iz Povijesnoga arhiva Celje u svom se radu usredotočila na gradivo koje nastaje djelovanjem privatnih (fizičkih) osoba i nije imalo (nema) status javnoga arhivskoga gradiva. Marija Grabnar iz Arhiva Republike Slovenije bavila se privatnim ostavštinama u svom arhivu. Iz istoga arhiva dolazi i Andreja Klasinc Škofljanec, koja je izlagala o prvom primjeru proglašenja privatnoga dokumentarnoga gradiva za arhivsko gradivo – gradivo koje čuva ustanova *Studia slovenica*. Iz Arhiva Republike Slovenije jest i Maja Gombač, koja se bavila kućom uspomena – obiteljskim

arhivom Simonič-Šlebinger iz Gornje Radgone. Aleksander Lavrenčič iz Odjela za arhiviranje i dokumentaciju TV Slovenije bavio se filmskim arhivskim gradivom iz privatnih izvora koje se čuva u Slovenskom filmskom arhivu (Arhiv Republike Slovenije).

Mirjana Kontestabile Rovis iz Pokrajinskoga arhiva Kopar govorio je o talijanskoj praksi na području privatnih arhiva – zakonodavstvu, privatnim arhivima talijanskih poduzeća, nadzoru, aktualnim temama. Živana Heđbeli iz Ureda za opće poslove Hrvatskoga sabora i Vlade RH izlagala je o privatnom arhivskom gradivu u Republici Hrvatskoj, gdje je, prema podacima koje je dobila od Hrvatskoga državnog arhiva u Upisnik vlasnika i imatelja privatnoga arhivskoga gradiva u RH upisano 28 vlasnika, odnosno imatelja. Izet Šabotić iz Arhiva Tuzlanskoga kantona govorio je o privatnoj arhivskoj građi u Bosni i Hercegovini, istaknuvši nedovoljno poklanjanje pozornosti ovom gradivu, bilo od stvaratelja bilo od arhiva.

Referati održani na skupu, uvodni govor Mire Hodnik, predsjednice Arhivskoga društva Slovenije, kao i pozdravni govor Antona Štiheca, načelnika Općine Murska Sobota, objavljeni su u *Zborniku referatov 22. zborovanja Arhivskega društva Slovenije in Pokrajinskega arhiva Maribor : Varstvo arhivskega gradiva privatne provenience. Murska Sobota : 2005.* (ISBN 961-6143-21-2).

Živana Heđbeli